

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh ústavného zákona“) predkladajú poslanci Národnej rady Slovenskej republiky.

Navrhuje sa zakotviť ústavnú garanciu zamestnanca na odmenu, ktorá nebude nižšia ako minimálna mzda. Ide o základný nástroj zabezpečenia, aby zamestnanec mal garantovanú najnižšiu úroveň odmeny za vykonanú prácu v súvislosti s jeho právom na odmenu, ktorá mu zabezpečí dôstojnú životnú úroveň. Podrobnosti o spôsobe úpravy minimálnej mzdy a kritériách na základe, ktorých má dôjsť k úprave minimálnej mzdy, ustanoví zákon.

Systém dôchodkového zabezpečenia predstavuje jeden z nástrojov, prostredníctvom ktorého štát vykonáva svoju sociálnu politiku a môže zároveň účinne ovplyvňovať aj správanie jednotlivcov. Úlohou navrhovanej novely je dosiahnuť, aby zmenami v prístupe k zabezpečeniu občanov na starobu nedochádzalo k postupnému oslabeniu ich práv na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a k znižovaniu udržateľnosti systému dôchodkového zabezpečenia ako celku. Preto sa navrhuje, aby boli v Ústave Slovenskej republiky ukotvené základné piliere dôchodkového zabezpečenia. S prihliadnutím na už ústavne zakotvené právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, návrh reflektuje potrebu ústavného vyjadrenia hranice dôchodkového veku, teda veku, po dosiahnutí ktorého štát garantuje hmotné zabezpečenie na primeranej úrovni.

Návrh ústavného zákona nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, na podnikateľské prostredie, na životné prostredie ani na informatizáciu spoločnosti a nevyvoláva žiadne sociálne vplyvy.

Návrh ústavného zákona je v súlade s ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

B. Osobitná časť

K Čl. I

K bodu 1

Z dôvodu prehĺbenia a posilnenia hospodárskych a sociálnych práv zamestnancov v Slovenskej republike sa navrhuje priamo v Ústave Slovenskej republiky zakotviť, že zamestnanci majú právo na odmenu za vykonanú prácu najmenej vo výške minimálnej mzdy ustanovenej zákonom (hodinová alebo mesačná v závislosti od zvolenej formy odmeňovania). Ide o základný nástroj zabezpečenia, aby zamestnanec mal garantovanú najnižšiu úroveň odmeny za vykonanú prácu v súvislosti s jeho právom na odmenu, ktorá mu zabezpečí dôstojnú životnú úroveň. Podrobnosti o spôsobe úpravy minimálnej mzdy a kritériách na základe, ktorých má dôjsť k úprave minimálnej mzdy, ustanoví zákon.

Predmetné ustanovenie posilní práva zamestnancov na úpravu minimálnej mzdy v závislosti od vývoja zákonom ustanovených kritérií a bude garantovať nezrušiteľnosť inštitútu minimálnej mzdy bez ohľadu na politické cykly.

K bodu 2

(čl. 39 ods. 2)

Navrhuje sa, aby bol základný právny rámec pre primerané hmotné zabezpečenie v starobe zaručený Ústavou Slovenskej republiky.

Garantované práva občanov v rámci primeraného hmotného zabezpečenia v starobe by sa mali realizovať primárne prostredníctvom povinného priebežne financovaného dôchodkového systému a systému starobného dôchodkového sporenia.

Starobné dôchodkové sporenie predstavuje autonómny kapitalizačný pilier, výkon ktorého bol zo štátu len prenesený na súkromné spoločnosti. Navrhuje sa preto starobné dôchodkové sporenie ukotviť aj ústavne, a tým deklarovať jeho nezrušiteľnosť a odlišnosť od priebežne financovaného dôchodkového systému.

Zároveň sa navrhuje, aby bol ústavne zakotvený aj ďalší zo súčasne existujúcich pilierov dôchodkového zabezpečenia, avšak ako dobrovoľný systém. Vytvoril by sa tak priestor na všeobecnú a kontinuálnu podporu dobrovoľného sporenia občanov s jednoznačným cieľom ich dodatočného zabezpečenia v dôchodkovom veku. Miera podpory štátu, ako aj spôsob a rozsah poskytovania štátnej podpory sa ustanovia až osobitným zákonom, bude to však záruka, že v budúcnosti nebudú prijaté opatrenia, ktoré by znamenali zánik podpory dobrovoľného sporenia na dôchodok. Poskytne sa dostatočný priestor na širšie definovanie a legislatívnu úpravu osobného dôchodkového produktu v osobitných zákonoch, a to aj v kontexte aktuálne pripravovanej európskej legislatívy (návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte).

(čl. 39 ods. 3)

Navrhuje sa ustanoviť najvyššia hranica dôchodkového veku. Vzhľadom na aktuálny systém každoročnej automatizovanej úpravy dôchodkového veku odvodennej od tzv. strednej dĺžky života a trendy v oblastiach, ktoré majú vplyv na dĺžku dožitia (napr. v oblasti lekárskej vedy a výskumu) je možné predpokladať, že dôchodkový vek sa bude v najbližších rokoch zvyšovať. Vekom sa znižujúca produktivita práce relativizuje opodstatnenosť výkonu práce

vo vyššom veku. V neposlednom rade, aj s prihliadnutím na už ústavne zakotvené právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, návrh reflektuje potrebu ústavného vyjadrenia garantovanej vekovej hranice na jeho požívanie. Znížením maximálnej hranice na vznik nároku na primerané hmotné zabezpečenie v starobe osobám, ktoré vychovali deti, sa vyjadruje ústavná podpora výchovy detí ako fundamentálnemu predpokladu pozitívneho demografického vývoja a teda aj predpokladu samotnej udržateľnosti dôchodkového systému. V súlade s čl. 7 ods. 1 písm. b) smernice Rady z 19. decembra 1978 o postupnom vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením (79/7/EHS) bude toto zníženie uplatniteľné u rodičov a ďalších osôb, ktorým bola výchova o dieťa na základe rozhodnutia príslušných orgánov zverená, bez ohľadu na ich pohlavie. Podrobnosti o uvedených právach, vrátane definície výchovy dieťaťa na účely splnenia podmienok pre zníženie hornej hranice dôchodkového veku, ustanoví zákon.

K bodu 3

Legislatívno-technická úprava v súvislosti s novelizáciou čl. 39.

K Čl. II

Navrhuje sa, aby ústavný zákon nadobudol účinnosť, a to so zohľadnením legisvakačnej lehoty.